

VERS. 9. — « Blandimento. » (BED., *ubi supra.*) Canis gaudebat dum tecta dominorum diu invisā re-
viseret. Gaudēt doctores de effectu sui operis, cum
Judæam a Domino recolligendam intelligant. Gau-
dent de præmio vitæ æternæ, et cunctis eodem
præmio corda exhilaranda prædicunt, et statim ad-
venturam gratiam sancti Spiritus edunt.

VERS. 10. — « Exsurgens. » Audito a doctoribus
verbo salutis, exsurgit populus Judæorum de perfidiæ
sue cæcitate longa, et amore currit ad Dominum; sed
offendens gressibus operum, donec renatus instructus
in Christo, fidei et operationis lumen percipiat.

VERS. 13. — « Tunc sumens. » (BEDA, *ibid.*) Do-
minus credentibus aperte revelat quanta sit antiqui
hostis malitia, qui ipsum in passione devorare gesti-
vit; sed per hoc occisus, membra sua, id est, eos
quos ante tenebat, amisit.

VERS. 14. — « Albugo. » (BED., *ibid.*) Habet adhuc
populus Judæorum velamen ante faciem cordis, etc.,
usque ad qui autem fragilitatis et ignorantie conscii
dicunt, Domine Deus, illumina tenebras meas; a
Domino illuminantur.

VERS. 18. — « Ingressa est, » etc. (Id., *ibid.*) Lu-
cem gratiæ spiritualis, quæ septiformis est, signifi-
cat. Post septem dies illuminationis ingreditur
uxor: quia postquam Judæa per fidem illuminata
fuerit, postquam gratiam Spiritus sancti acceperit;
ingreditur ad eam Ecclesia, ut sit unum ovile et
unus pastor, et sit domus Christi una, uno lapide
angulari firmata.

CAPUT XII.

VERS. 14. — « Et nunc, » etc. (BEDA, *in Tobiam.*)
Rediturus in cælum angelus apertius quid sit et
quare venerit, et quo reversurus sit exponit: et
Christus eidem populo latius proficienti conditionem
suam patefecit, ostendens, quod ipse in Patre, et

Pater in Filio sit. Angelus credit ad Deum, Tobias
remanet apud Patrem, et Christus a fidelibus suis
intelligitur divinitate Patri æqualis, humanitate ho-
minibus consubstantialis.

CAPUT XIII.

VERS. 1. — « Aperiens autem Tobias os suum. »
(BEDA, *in Tobiam.*) Confessus est veritatem et miseri-
cordiam, etc., *usque ad* cælestis patriæ gaudia præ-
dicando.

CAPUT XIV

VERS. 1. — « Et postquam illuminatus est To-
bias, » etc., quadragenarius numerus laboriosus
est, jejunii et abstinentiæ. Nos autem omnes hujus
vitæ labores debemus sustinere, cum Dei et proximi
dilectione, et sic fructificabimus.

VERS. 3. — « Quinquaginta namque et sex anno-
rum lumen oculorum amisit, » etc. Sacratum nu-
merum quinquagenarium transierat, nec ad sexage-
narium, qui perfectionem, propter senarium, in quo
omnia facta sunt, significat, pervenerat.

VERS. 5. — « In hora autem mortis suæ vocavit
ad se Tobiam. » (BEDA, *in Esdras.*) Tobias, id
est, doctores Judæorum, qui de hoc mundo exituri
propinquis suis annuntiant: quia mundus ad finem
appropinquat, et futura vitæ bona in proximo futura.

VERS. 14. — « Tobias abscessit ex Ninive cum
uxore sua, et filiis et filiorum filiis, » etc. (Id.,
ibid.) Hoc quotidie facit Christus, etc., *usque ad*
diu vivens animi levitatem non deserit.

C VERS. 16. — « Sepelierunt. » Sepultura Tobie fi-
nem mundi designat, quo Dominus noster cum cor-
pore suo, quod est Ecclesia, in requiem intrat an-
gelis de societate hominum congratulantibus, et
singulos per diversas mansiones pro meritum
qualitate collocantibus.

LIBER JUDITH.

PROLOGUS HIERONYMI IN LIBRUM JUDITH.

(*Vide inter opera beati Hieronymi, tom. VIII.*)

PŒFATIO.

(RAB. *expos. in lib. Judith, tom. III.*) Quæri-
tur quo tempore quibusve regibus historia Ju-
dith fuerit, etc., *usque ad* nisi forte dicatur quod
Cambyses qui gentes finitimas impugnasse, et
Ægyptum superasse dicitur, cum regnum Assyrio-
rum atque Persarum unum esset, aliquem regem
nomine Arphaxat in Media repugnantem vicerit,
atque suo imperio subjugaverit.

CAPUT PRIMUM.

VERS. 1. — « Arphaxat. » (RAB., *ubi supra.*) My-
stice, per Arphaxat superbi exprimentur, quorum
conatus et labor qui per vastum tumorem et elationis
agitur facile in potestatem Nabuchodonosor, id est
diaboli cecidit: ipse est enim rex super omnes filios

D superbiæ: « Quam appellavit. » Quæ Mediæ provin-
ciæ metropolis est, quam Deiocus Medorum rex
condidit, sed Arphaxat mirabiliter amplificavit, sicut
Daniel propheta, secundum Josephum sub Da-
rio rege in eadem civitate Mediæ mausolæum valde
præclarum constructum mira arte posuit, quod qua-
cunque die cernitur eadem constructum putatur,
quia sic pulchritudo nova et materia solida. Ibi usque
hodie reges Persarum atque Medorum sepelinantur
et cui hæc cura committitur sacerdos Judæus est.

« In gloria. » Hi in curribus et hi in equis, etc.
Sed Deus currum Pharaonis et exercitum ejus pro-
jecit in mare: ergo qui gloriatur, in Domino gloriatur.

VERS. 6. — « In campo magno. » (RAB., *ubi supra.*)
Nominibus locorum, etc., *usque ad* et demum victo-
rias ad Chaldaeos vel Assyrios concesserunt.

« Tunc exaltatum est. » Cum diabolus perditorum multitudinem suæ voluntati subjicit, elevatur cor ejus, propriæ illud assignans virtuti, non divinæ permissioni : et eo magis ardescit ad plurimorum perditorum destructionem, quo se videt quibusdam prævalere per pravam suggestionem, unde sequitur :

« Et misit ad omnes. » (Rab., *ibid.*) Diabolus per diversas provincias legatos mittit, etc., usque ad unde : « Omnes uno animo contradixerunt, etc. »

VERS. 12. — « Tunc indignatus Nabuchodonosor. » Diabolus propria superbia excæcatus, arrogat sibi imperium totius orbis, contendens ut abstractos a cultu pietatis, consortes suæ faciat impietatis : qui de potentia regni exsultans, ait : « Ascendam in cælum, et ponam sedem meam in Aquilonem, et similis ero Altissimo. » Et in Evangelio : « Hæc omnia tibi dabo, si cadens adoraveris me. »

CAPUT II.

VERS. 7. — « Tunc Holofernes. (Rab., *in lib. Judith*, tom. III.) Holofernes ille principes gentium, qui Ecclesiam persecuti sunt significat, etc., usque ad ut omnes adorent draconem, qui bestię talem dedit potestatem.

VERS. 12. — « Cumque pertransisset. » (Id., *ibid.*) Per diversas provincias, et nomina locorum, quæ in historia continentur, personarum distinctiones et graduum, et dignitatum, designantur, ex quibus diabolus vindicat sibi aliquam partem, nec pugnam formidat difficultatem, sed grandis potentię grandem certat efficere ruinam.

VERS. 13. — « Prædavitque omnes. » Scientię utilitatem auferens, et cætera quibus servire debuerant Deo : et in usum servitii sui convertens : resistentes occidit in ore gladii, quia quos flectere ad consensum non potuit, corporaliter occidit.

VERS. 17. — « Descendit in campos. » Damascus potus sanguinis interpretatur, in qua principes gentium exprimentur, qui sitiunt sanguinem fidelium : maxime in tempore messis, id est, in consummatione sæculi debacchante per latitudinem orbis furore Antichristi.

CAPUT III.

VERS. 1. — « Tunc mise unt, » etc. Potentes sæculi et voluptatum amatores, qui principem mundi student reconciliare sibi, ut mortis periculum et voluptati, detrimentum evadere possint ; de quibus dicitur : « Qui vult esse amicus hujus sæculi, inimicus Dei constituitur. » In his enim sollicitudo hujus sæculi, et fallaci divitiarum sufficit verbum, et fructum non facit, hi enim secundum nomina harum provinciarum superbia extolluntur, vanitatem sequuntur : terram duabus viis ingrediuntur, et cœtum lugentium vel luxuriæ suæ pœnas luentium in inferno sociabuntur : ubi ad calorem nium transibunt ab aquis nivium, et et vernis eorum non morietur, et ignis non exstinguetur. »

CAPUT IV.

VERS. 13. — *Memores estote. Per exempla san-*

corum corroborat, unde Job (Cap. xii) : *Instauras testes contra me*, et Paulus ad Hebræos fidei virtutem laudans patrum copiosa induxit exempla, qui per fidem vicerunt regna, operati sunt justitiam.

CAPUT V.

VERS. 5. — « Tunc Achior dux, » etc. Quasi princeps hæreticorum quibusdam idololatriæ deditus, qui de divinis operibus et miraculis cognovit quas sæpe aliis dicit, quamvis fidem catholicam perfecte non didicerit, et Christi baptismate renatus non sit. Vel per Achior hæretici designantur, qui licet per omnia viam veritatis non teneant, tamen in doctrina sua multa vera prædicant, quæ nostræ fidei concordant. Hi contra Ecclesiam catholicam pugnant, sed ratione superati veritatem omnino non celant, hæretici enim bona malis permiscent ; quia si semper mala dicerent, latere non possent ; sicut qui veneni poculum porrigit, labrum calicis melle tangit, ut quod dulce est, primo sentiatur, ne quod mortiferum est timeatur. Aliquando tamen correpti salvantur, si ut Achior videns victoriam Judith, consociatus populo Dei circumcidit carnem præputii sui : leprosi quoque evangelici hæreticos expriment, qui dum rectis prava inserunt, quasi colorem sanum maculis aspergunt.

CAPUT VI.

VERS. 10. — « Porro filii Israel descendentes de Bethulia venerunt. » Filii : doctores Ecclesiæ ad arborem ligatam solvunt, cum catechumenos suos, nec persecutorum rabiem, nec mortem pertimescere docent. Quasi ad arborem ligatam solvunt, cum a formidine crucis mentem pavidam erunt, et ad patientiam instruunt, hoc autem melius sit, si (exemplo Ozis et Carmin qui confortantes Achior, preces devotas cum omni populo Domino effuderunt) magi tri Ecclesiæ cum cæteris fidelibus auditores suos Domino commendaverint devotis precibus, ut jus dono habeatur, quod humanam infirmitas non meretur.

VERS. 19. — « Et fecit ei cœnam magnam. » Expleto jejunio facit, qui animam diu languidam, et pæne verbi Domini egentem, evangelicæ doctrinæ et dapibus virtutum reficit. Huic convivio advocantur omnes presbyteri, ut eorum exhortationibus et exemplis corroborentur neophyti ad fidem accipiendam vel conservandam.

CAPUT VII.

VERS. 7. — « Erant tamen non longe a muris fontes. » Sicut in libro Regum Philisthim fabros ferrarios auferunt, ne faciant Hebræis aut lanceam, aut gladium. Et descendit omnis Israel ad Philisthim, ut exaceret vomerem, et ligonem et securim, et sarculum. Hoc enim maxime diabolus studet, ut doctrinæ fluentia et virtutum arma auferat, et sic nequitiam suam in interitum servorum Dei velociter expleat : hinc principes gentium et Julianus apostata non solum divinam, sed et humanam Christianis interdiciunt philosophiam.

VERS. 13. — « Tunc ad Oxiam congregati. » Car-

nales qui dicunt : Domine, Domine, cor autem eorum longe est a me (*Math. vii, xv*). » Sunt enim in sagena Domini et boni et mali pisces, usque ad litus futuri iudicii, qui presentis vite incommoda graviter ferentes, malunt presentibus uti deliciis, quam coelestia bona sibi in futuro reservari, qui magistros suos importunis quaerimoniis affligunt, et sibi ad luxum saeculi assentire cogunt, unde sequitur :

VERS. 23. — « Et hos quinque dies, » etc. Quinque dies quinque sensus corporis, quibus praesens vita ducitur, quasi quinque dierum inducias doctor iners expetit, qui corporale vitium solatium auditoribus indiscrete promittit, quasi in potestate sua sit summi datoris magnificentia, cum magis tempus tribuendi, et modus, in dantis quam accipientis potestate consistat : si enim presentis vite negatur solatium, subditos deserunt, ut cedentes persecutionibus, corporale devitent supplicium. Hanc conventionem nostra Judith, id est Ecclesia, respuit et contemnit.

CAPUT VIII.

VERS. 1. — « Et factum est cum, » etc., sequitur : « Filia Merari. » Id est amaritudinis. Ecclesia enim per amaritudinem et tribulationem ad futurae vite gaudia generatur : ubi Dominum laudabit in aeternum. Quod enim quindecim generatione progenita narratur, significat quod Ecclesia per hebdomadam legis et ogdoadam evangelii, de patriarchis et apostolis est edita, et ad coelestem gratiam ascensura ; unde hic numerus graduum in Psalterio ponitur, futurae ad caelos ascensionis figurativus, quo sancti venientes merito dicunt, « Ecce nunc benedicite Domino. »

VERS. 2. — « Et vir ejus fuit Manasses, » etc. Manasses interpretatur obliviosus vel necessitas, cui Judith conjugio copulata quasi decalogo legis vel ritibus gentilium obnoxia. Sed veniente Christo et luce Evangelii clarescente in mundo, omnis illa observantia cessit, et quasi vilis collectio messis velociter transiit ; unde Apostolus : « Ubi venit fides, jam non sumus sub paedagogo. Omnes enim filii Dei estis per fidem in Christo Jesu (*Gal. iii*). » Et ad Romanos ait : « Mortificati estis legi per corpus Christi Jesu, ut sitis alterius qui ex mortuis resurrexit (*Rom. vii*). » Et vir Manasses, Christus Ecclesiae sponsus. Bene Manasses dicitur, quia nos facit oblivisci calamitatis pristinae per consolationem vite futurae. Hic in tempore messis hordeaceae, id est collectionis plebis Judaicae, cum mitteret apostolos suos praedicare et manipulos credentium congregare : venit aeternae persecutionis super caput ejus, id est super divinitatem ejus. « Caput enim Christi Deus (*II Cor. ii*). » Inde enim maxime scandalizabantur Judaei, quod dicebat se esse Filium Dei. Unde, « Facis te ipsum Deum (*Joan. x*). » Et alibi : « Quia Filium Dei se fecit (*Ibid. xix*). » Passus est Jesus in gente sua, et sepultus in horto. Hujus sponsa ablato sponso, jejunio, et orationi operam dat, usque ad consummationem saeculi, nec erroribus haereticis dignatur pol-

lui. Cui vir suus reliquit divitias spiritualis sapientiae et virtutis : et familiam, id est gentium multitudinem, aggregavit.

VERS. 7. — « Cui vir suus reliquerat divitias multas. » Ex veteris legis et ex philosophiae instructione, moralisque disciplinae, multiplices opes ad Christum veniens attulit Ecclesia ; unde et Paulus se ad pedes Gamaliel nutritum gloriatur, et Moyses omni sapientia Aegyptiorum eruditus legitur.

VERS. 12. — « Non est iste sermo. » Cum afflicti sumus, nec tempus, nec modum praescribere Domino debemus, sed magis arbitrio ejus cuncta relinquamus. Unde quidam patrum in oratione sua dixisse legitur : « Fili Dei, fili Dei, sicut scis, et sicut vis, miserere mei (*Math. vi*). » Regnum tantum Dei quaerere debemus, et omnia adjicientur. Praesens vita sit fidelibus in usu, futura in fructu. Sit res temporalis in itinere, desideretur aeterna in perventione.

VERS. 28. — « Et dixerunt. » Quaecumque loquitur Ecclesia in confessione fidei in doctrina religionis, laudabilia et irreprehensibilia sunt, haec singulos fideles orando praemonet, si quisque sicut probavit verum esse quod docet, ita operibus implet : unde subditur :

VERS. 30. — « Et dixit illis Judith. » Judith, id est Ecclesia, commendat praesbyteris portam, id est castrorum Dei sollicitam custodiam, ut pervigili et solerti cura contra hostium insidias semper parati assistant et orationibus muniti.

CAPUT IX.

VERS. 1. — « Quibus abscedentibus. » Postquam ad presbyteros locuta est, oratorium ingreditur Judith, quia sollicitudo sanctorum post praedicationis obsequium, redit ad cordis sui secretum, ut ibi compleat purae ascensionis incensum : secundum illud, Cum oraveris, intra in cubiculum tuum.

VERS. 2. — « Domine Deus. » Bene in oratione actum Simonis commemorat, qui cum fratre Levi stuprum sororis in alienigenas vindicavit. Futurum enim erat, ut Holofernes qui in Judith voluit explere immunditiam libidinis, gladio feriretur ultionis.

VERS. 9. — « Respice castra. » Sicut luxuriosos luxuriosis comparat, ita nunc superbis superbos, Assyrios, scilicet Aegyptiis ; quia sicut potentia divina est in illis, ita manifestari potest et his subversis, quia idem Dominus, eadem potentia, eadem justitia.

CAPUT X.

VERS. 2. — « Abstulit a se cilicium, et exiit se vestimentis viduitatis suae, » etc. Quia sancta Ecclesia aliquando pro peccatis suis, poenitentiae gerit affectum : sed tamen spe remissionis et futuri praemii exhilarat animum.

VERS. 4. — « Ut incomparabili decore. » Quia justum est, ut qui Dei fervet amore, omnibus habeatur dignus honore, unde : « Astitit regina a dextris tuis in vestitu deaurato, circumdata varietate (*Psal. xlii*). »

VERS. 5. — « Et panes et caseum. » Hæc omnia Abra pro dispensatione dominæ suæ observat. Justum est enim, ut qui non novit moderamina vitæ suæ tenere, non subito fiat rector alienæ.

« Dixeruntque, » etc. Sub dominatione sæcularium principum libere manere permiserunt. Sicut Trajanus licet impiis Christi Confessores persecutus sit, Plinio secundo admonente, levioribus decretis edictum suum temperavit. Ælius quoque Adrianus per Quadratum discipulum apostolorum, et Aristidem Atheniensem virum, de Christiana religione eruditus, ad Munitium Fundanum proconsulem Asiæ epistolam misit, ut nemini liceret Christianum sine criminis objectione aut probatione damnare.

CAPUT XI.

VERS. 4. — « Et dixit illi Judith : Sume verba, » etc. (Aug., *serm. 229 de temp.*) Species custodit quæ blanditur, etc., usque ad sed sopor tibi quem ferias præparavit.

VERS. 17. — « Missa sum. » Prima via salutis fuit gentibus, prædicatores Evangelii gratanter recipere et fidem præbere, et per eorum doctrinam ad agnitionem veritatis venire.

CAPUT XII.

VERS. 19. — « Et accepit. » Non inquinatur cibus gentilium aut superstitione. Ecclesia enim inter gentes habitans, idololatria non polluitur, sed his quæ devotio fidelium per obedientiam præparat, utitur, unde : « Meus cibus est ut faciam voluntatem ejus qui misit me Patris (Joan. iv). »

CAPUT XIII.

VERS. 4. — « In lecto. » Nefandæ securitatis, qua se impune peccare confidit; unde : « Impius cum in profundum peccatorum venerit, contemnit (Prov. xviii). »

VERS. 11. — « Caput Holofernus. » Recordationem confecti belli sollicitè jubet memorari, unde : « Sobrii estote et vigilate (I Petr. v). »

VERS. 13. — « Custodibus murorum. » Id est doctoribus, qui verbo et exemplo Ecclesiam muniunt, et ad vitam æternam introducunt, de quibus dicitur : « Super muros tuos Jerusalem constitui custodes (Isa. lxi). » Vel angelicis spiritibus, qui nobis in custodiam missi, malignos spiritus excludunt.

« Aperite portas. » Id est devotionem cordis, unde dicitur : « Qui habet aures audiendi audiat, quid Spiritus dicat ecclesiis (Apoc. i). » Secundum illud : « Beatus qui causam suam loquitur in aure audientis (Eccl. xxv). » Dominus virtutem populo suo dabit, cum quo scilicet, apicem cælestis regni ascendit, unde : « Nemo ascendit in cælum nisi qui descendit de cælo (Joan. iii). »

VERS. 16. — « Illa autem ascendens. » Ad cælestia dogmata sermonem convertens, et ad laudandum Deum pro beneficiis suis auditores attollens.

VERS. 18. — « Et interfecit. » De quo : « Ipsa conteret caput, etc. (Gen. n). » Et in Evangelio : « Dabo

vobis potestatem calcandi super serpentes et scorpiones et super omnes virtutes inimici (Luc. x). »

VERS. 19. — « Et ecce, » etc. Scitote quanta sit malignitas, quanta fraus inimici nostri, quanta pietate a nobis superatus sit, quos Dominus illæsos ab omni fraude et erroris contaminatione custodit, ut his inspectis Conditori et Redemptori nostro gratias agatis, unde : « Sobrii estote et vigilate (I Petr. v). » Et : « Timeo ne sicut serpens seduxit Evam astutia sua, ita et sensus nostri corrumpantur (II Cor. i). » Et item : « Confortamini in Domino et in potentia virtutis ejus : et induite vos arma Dei (Ephes. vi). »

VERS. 25. — « Quia hodie nomen tuum, » etc. Laus Ecclesiæ non recedet de ore hominum, qui memores sunt studii et operum ejus, quæ per dilectionem Dei et proximi præsentis tribulationes secunda sustinet, fide plena et spe firma, attendens eminentiam cælestium præmiorum, ubi sociabitur beatitudini angelorum.

VERS. 29. — « Videns autem Achior. » Per Achior principem Ammonitarum pagani vel hæretici designantur, qui videntes Ecclesiæ fidem hostium superasse ferocitatem, nimio pavore concutiuntur et superbiam suam humiliantes Ecclesiam venerantur; et sequaces suos errorem relinquere et sine liberi sese sociare hortantur; unde Isaias : « Venient ad te curvi filii eorum qui te humiliaverunt, et adorabunt vestigia pedum tuorum omnes qui detrahebant tibi (Isa. lxi). »

CAPUT XIV.

VERS. 13. — « Tunc ingressus. » Duces persecutorum deos suos contra Ecclesiam poscentes auxilium, inveniunt eos propria scditate spurcissimos et omni virtute destitutos, unde fugæ se commendantes relinquunt ea in quibus temporaliter confidebant. « Non est enim prudentia, non est sapientia nec consilium contra Deum; » unde Hieremias ait : « Non fugiet velox et non salvabitur fortis, » etc. (Hier. xlv). »

CAPUT XV.

VERS. 3. — « Videntes itaque, » etc. Gedeon contra Madianitas pugnaturus, non hastam, non clypeum, sed tubas et lampades tulit, præfigurans Evangelii præcones, quibus non est collectatio adversus carnem et sanguinem, sed contra spiritualia nequitiae in cælestibus, etc., et pugnans prædicationis voce et miraculorum fulgore.

« Omnis itaque. » Ad prædicationem verbi Dei ex singulis gentibus et provinciis probatæ personæ et viribus accinctæ ad malitiam Domini veniunt; unde Isaias : « Ecce isti de longe venient, et ecce illi ab Aquilone et mari (Isa. xlix), » etc.

VERS. 13. — « Per dies autem. » Qui universum præsentis vitæ tempus significant, quo populus Dei de hoste triumphans spiritualiter exspoliatur; unde de Ecclesia dicitur : « Confidit in ea cor viri sui, et spoliis non indigebit (Prov. xxxi). »

VERS. 14. — « Porro autem. » Sic populus Dei ab Ægypto recedens, ipsam spoliavit, unde tabernacu-

lum construxit. Sic reges justi sub Testamento Veteri quæ hostibus abstulerunt, in ministerio templi consecraverunt.

Vers. 15. — « Juvenibus. » Quia tunc neque nubent neque nubentur, quia resurgent omnes in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi. Unde in resurrectione Domini, juvenis coopertus stola candida angelus apparuit.

CAPUT XVI.

Vers. 12. — « Horruerunt. » Notare debet lector, utrum opinio vera sit, quod Cambyses filius Cyri a perisque iste Nabuchodonosor dictus sit, qui Persis, Medis, et Assynis imperavit.

Vers. 16. — « Adonai Domine. » Unum de decem nominibus apud Hebræos significans, quod Dominus creaturæ dominetur. Et notandum, quod ubique bis ponitur, Dominus: primum nomen, tetragrammaton est, et proprie ad Deum pertinet, et ineffabile dicitur: secundum commune, quod convenit hominibus. Et bene Adonai Dominus filius Dei dicitur: quia Deus et homo, Dominus et Deus, quod omnibus dominetur vel ab omnibus timeatur.

Vers. 21. — « In carnes eorum. » Quas amave-

runt, de quibus nascitur fetor verminum. Caro et sanguis vermes creat: quia delectatio carnalis, cui sal continentia non resistit, pœnam æternam generat luxuriosis; unde: « Vermis eorum non morietur, et ignis non exstinguetur (Isa. LXVI). »

Vers. 22. — « Et factum est. » Adepta victoria de hostibus suis, quisque electus ab omni labe purgatus, properat in supernam Dei civitatem, ubi vera visio pacis, ubi reddit vota sua conditori.

Vers. 26. — « Centum quinque, etc. Pro æterna beatitudine centenarius numerus a læva transit in dextram.

« Abram suam. » Abram carnalium conversationem, quæ semper timori obnoxia est in libertatem gratiæ et ad securitatem charitatis ducendo et exhortando perducit, ut non timore, sed amore serviat.

Vers. 29. — « Luxitque illam omnis populus diebus septem. » Electi Dei per omne tempus, quod septem diebus evolvitur, propter peregrinationem præsentis Ecclesiæ, in dolore et gemitu non affliguntur ex desperatione, sed futuræ vitæ recordatione, juxta illud: « Flevimus, dum recordaremur Sion (Psal. cxxxvi). »

LIBER ESTHER.

B. HIERONYMI IN LIBRUM ESTHER PROLOGUS.

(Vide inter opera B. Hieronymi, tom. VIII.)

CAPUT PRIMUM.

(Rab., *expos. in lib. Esther*, tom. III.) Liber Esther quem Hebræi inter hagiographa numerant, Christi et Ecclesiæ continet sacramenta, etc., usque ad qui regnavit post Darium patrum cognomento Nochum annis quadraginta.

Vers. 2. — « Susan civitas, » etc. Susan metropolis est in Perside, quam aiunt historici Memnonis fratrem constituisse, et a Susi fluvio nomen accepisse. Ibi est regia domus Cyri lapide candido et vario, columnis aureis, et laquearibus gemmisque distincta: cœli continens simulacrum stellis micantibus insignitum, et incredibilia multa. Ibi Assuerus convivium maximum divitiis, et copiosum deliciis celebravit. Virtus namque sacri eloquii, sic aliquando transacta narrat, ut ventura exprimat: sic factorem approbat, ut ei in ministerio contradicat: sic gesta damnat, ut hæc mystice gerenda suadeat.

Vers. 3. — « Tertio igitur anno. » Tempore, scilicet, istius sæculi incarnationis suæ sacramentum patefecit, et spirituales epulas prædicationis, et corporis et sanguinis sui abundantissime ministravit. Primum tempus ante legem, secundum sub lege, tertium sub gratia.

« Grande convivium cunctis principibus. » — « Simile est regnum cœlorum homini regi qui fecit

nuptias filio suo (Math. xxii). » Et alibi: « Homo quidam fecit cœnam magnam: et vocavit multos (Luc. xiv). » Hujus convivii historia, pompam divitiarum, et luxum regis ostendit: sed Christi spirituales delicias quas unicuique dispensat, allegorice significat. Christus enim est ille ditissimus rex, qui uxoris suæ, id est Ecclesiæ, precibus exoratus, Judæos, id est confessores suos, de manu inimicorum liberat, atque ipsos juste condemnat. Neque enim necesse est, ut si aliquorum bona Christum significant, eorum quoque mala ipsi, scilicet Christo conveniant. Moyses enim in multis Christum significavit; sed non in hoc, quod ad aquas contradictionis dubitavit. Sed nec Aaron factura vituli. Neque Salomon in sorde libidinis. Sic Assuerus in isto iudicio, ut in liberali convivio Christum significat, sicut Isaias in Cyro rege Persarum Christum signat, de quo postea subiungit: « Accinxisti te et non cognovisti me (Isa. xlv), » etc. Si enim reges iniqui in malefactis diabolus significant; cur non reges justi in benefactis, Christum demonstrant? Nabuchodonosor jussit populos audita symphoniarum et musicorum voce prostratos statuam adorare. Et diabolus sæculari dulcedine genus humanum infecit a mentis rectitudine ad sequendam avaritiam quæ est simulacrorum servitus.

Vers. 5. — « Dies convivii. » Magnatum vel pri-